

Rhagair

Diwygio sylfaenol

Yr hyn sydd fwyaf nodedig am addysg yng Nghymru dros y tair blynedd diwethaf yw cyfres o ddiwygiadau sylfaenol a'r paratodau ar gyfer y diwygiadau hynny. Yn y **cyfnod addysg orfodol**, mae'r diwygiadau yma wedi canolbwyntio ar ddylunio a chynllunio cwricwlwm ysgol newydd, ac ar effaith hynny ar arferion addysgu ac asesu, dysgu proffesiynol staff, datblygiad arweinyddiaeth, a bron pob agwedd arall ar addysg ac ysgolion. Yn y **cyfnod addysg a hyfforddiant ôl-orfodol**, mae'r bwriad i greu Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil yn cynrychioli newid strwythurol enfawr i gynllunio a llywodraethiant addysg uwch, addysg bellach, prentisiaethau, darpariaeth chweched dosbarth ac addysg oedolion. Ac mae newidiadau sylweddol hefyd ar y gweill ym maes anghenion addysgol arbennig sy'n pontio'r sectorau gorfodol ac ôl-orfodol.

Mae consensws cyffredinol ymhlith addysgwyr yng Nghymru a thu hwnt ynglŷn â'r angen am newid sylfaenol i system addysg Cymru. Ac yn wir, mae cryn gytundeb ynghylch cyfeiriad cyffredinol diwygiadau penodol, er y bu dadlau ynglŷn ag elfennau, fel cyflymder y newid ac adnoddau. Hyd yn oed o ystyried y consensws cyffredinol hwn, mae **gweddnewid system addysg gyfan yn ymrwymiad cymhleth a hir dymor**, ac un bydd yn cymryd degawd o leiaf.

Gellir ystyried y rhaglen ddiwygio yma nid yn unig o safbwynt cyfres o newidiadau polisi sydd â'r bwriad o ailffurfio ymarfer, ond hefyd o safbwynt newid ehangach yn niwylliant sylfaenol ein system addysg genedlaethol. Gwelir maint y gorchwyl hwn drwy nodi rhai o'r newidiadau diwylliannol a fwriedir:

- symud o system addysg lle'r eir i'r afael ac amrywioldeb ac yr ysgogir gwelliant drwy gystadleuaeth i system sy'n seiliedig ar hunanwella a chydweithio
- symud tuag at ddefnydd mwy cytbwys o ddata perfformiad sy'n osgoi canlyniadau anfwriadol system atebolrwydd a gosod targedau sydd â-llawer-yn-y-fantol
- symud i system addysg fwy myfyriol, seiliedig ar dystiolaeth, gyda mwy o bwyslais ar ymholi ac ymchwil broffesiynol

Meilyr Rowlands

Prif Arolygydd Ei Mawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Rhagair

Momentwm cynyddol

Mae cynnydd yn cael ei wneud gyda champau cychwynnol y rhaglen ddiwygio hon, a gwelwyd cyflymu'n ddiweddar. Er enghraifft, mae'r cwricwlwm newydd wedi'i gyhoeddi ac mae **diwylliant cynyddol o gydweithio** rhwng sefydliadau addysg cenedlaethol, rhanbarthol a lleol. Mae camau cychwynnol y gwaith hwn wedi cymryd amser, fel y gellir disgwyl o broses sy'n seiliedig yn bennaf ar gyd-greu rhwng llywodraeth ac ystod eang o randdeiliaid, gan gynnwys y proffesiwn addysgu. O ran diwygio'r cwricwlwm yn benodol, rydym wedi cyrraedd pwynt erbyn hyn pan fo angen i **bob ysgol feddwl yn ofalus am beth mae'r cwricwlwm newydd yn ei olygu iddyn nhw**. Mae'r Cwricwlwm i Gymru sydd newydd ei gyhoeddi yn cynnig strwythur cyffredinol ar gyfer cynllunio'r cwricwlwm, ond mae'r cyfrifoldeb ar bob ysgol i ddylunio'i chwricwlwm ei hun er mwyn darparu'r hyn sydd ei angen ar ei dysgwyr i ffynnu yn y byd modern.

Yn ystod cyfnod o ddiwygio strwythurol, mae'n bwysig nad yw ansawdd addysg a safonau yn llithro. Mae llawer ar ôl i'w wneud eto ac, ynghyd â nodi llawer o arfer dda a rhagorol, mae'r adroddiad hwn yn tynnu sylw at rai o'r heriau sy'n parhau. Mae'r negeseuon ynglŷn â'r sectorau a'r cyfnodau addysg a hyfforddiant rydym yn eu harolygu yn debyg i'r llynedd, gyda deilliannau arolygu eleni yn ddigon tebyg i rai blynyddoedd blaenorol. Mae cryfderau sefydledig mewn lleoliadau meithrin nas cynhelir, ysgolion cynradd, ysgolion arbennig, a darpariaeth ôl-16. Bu gwelliannau hefyd eleni mewn deilliannau arolygu ar gyfer ysgolion pob oed, sef sector sy'n cynyddu.

Mae safonau'n dda neu'n rhagorol mewn wyth o bob deg ysgol gynradd ac mewn ychydig o dan hanner o ysgolion uwchradd. Mae cyfran yr ysgolion uwchradd sy'n peri pryder o gymharu â sectorau eraill yn parhau yn her i nifer o awdurdodau lleol ac i'r system gyfan. Trafodwyd rhesymau posibl am hyn mewn adroddiadau blynyddol blaenorol. **Gwella addysgu a dysgu yw'r argymhelliad arolygu mwyaf cyffredin ar gyfer yr ysgolion hyn**. Mae gwella addysgu a phrofiadau dysgu pob disgybl yn un o brif nodau'r diwygiadau cwricwlaidd presennol. Mae diwygio cymwysterau i gyfateb â'r cwricwlwm newydd a sicrhau nad yw mesurau atebolrwydd yn ystumio addysgu a dysgu yn orchwylion pwysig ar gyfer y blynyddoedd nesaf. Yn y cyfamser, mae'n dda bod dull aml-asantiaeth newydd o gefnogi ysgolion uwchradd yn cael ei threialu ledled Cymru.

Mae'n galonogol hefyd fod **arwyddion o welliannau mewn nifer o themâu addysg trawsbynciol**. Mae gwelliannau mewn agweddau ar lythrennedd a rhifedd dros y blynyddoedd diwethaf wedi cael eu hatgyfnerthu, er bod mwy i'w wneud i ddatblygu medrau lefel uwch dysgwyr. Mae ennyn cariad gydol oes at ddarllen yn waith allweddol i unrhyw system addysg. Mae darllen eang o lyfrau ffuglen a ffeithiol yn ehangu gorwelion, yn datblygu meddwl beirniadol, ac yn helpu adeiladu geirfa gyfoethog sy'n galluogi dysgwyr i gyfleu eu meddyliau a'u teimladau. Hefyd, mae mwy i'w wneud i wella cymhwysedd digidol dysgwyr, ac yn arbennig eu dealltwriaeth dechnegol.

Rhagair

Bodloni anghenion pob dysgwr

Eleni, rydym wedi gweld gwelliannau yn neilliannau dysgwyr mwy abl, yn cynnwys yn eu perfformiadau PISA, TGAU a Safon Uwch. Mae angen mwy o gymorth eto ar gyfer y dysgwyr hyn, oherwydd pan fyddant yn perfformio'n dda maen nhw'n modelu rhagoriaeth i'w cyfoedion ac yn dangos y ffordd at beth ellir ei gyflawni, sy'n fuddiol i ddysgwyr eraill a'r system gyfan. Mae'n hanfodol hefyd yn ystod cyfnod o newid y gofelir am y rhai mwyaf bregus mewn cymdeithas ac y darperir ar eu cyfer. Fel gwlad, mae gennym enw da am werthfawrogi tegwch a chynhwysiant. Mae ysgolion arbennig a gynhelir gan awdurdodau lleol wedi bod yn gyson gryf dros lawer o flynyddoedd, gyda fawr ddim amrywioldeb yn ansawdd y ddarpariaeth – maen nhw'n gweithio'n dda â'i gilydd ac yn rhannu arbenigedd yn effeithiol. Eleni, rydym wedi gweld gwelliannau hefyd mewn ysgolion arbennig annibynnol ac mewn unedau cyfeirio disgyblion, gan gynnwys tystiolaeth o ragoriaeth yn y sectorau hyn am y tro cyntaf ers blynyddoedd lawer. Mae'r sectorau hyn yn gweithio gyda dysgwyr sydd wedi'u gwahardd o ysgolion eraill neu ddysgwyr sydd â gofynion cymhleth nad yw ysgolion a gynhelir yn gallu darparu ar eu cyfer.

Er gwaetha'r gwelliannau hyn mewn tegwch, nid yw'r 'bwlch tlodi' wedi lleihau. Nid yw'r gwahaniaethau mewn cyrhaeddiad a phresenoldeb rhwng disgyblion o gefndiroedd breintiedig a difreintiedig wedi cau dros y degawd diwethaf. Gan amlaf, mae'r bylchau hyn yn mynd yn fwy wrth i ddysgwyr fynd yn hŷn, ac yn deillio'n rhannol o leiaf o'r modd y mae teuluoedd a'r gymuned leol yn gweld addysg, yn ogystal ag ansawdd y ddarpariaeth addysg ei hun. Mewn adroddiadau blynyddol blaenorol, rwyf wedi dadlau bod angen dull dwy-big i gau'r bwlch hwn: drwy wella addysgu a phrofiadau dysgu pob disgybl, a thrwy ddarparu system addysg â mwy o ffocws cymunedol. Ni all disgyblion elwa'n llawn o ddarpariaeth addysg well os nad ydynt yn yr ysgol neu os nad ydynt yn cael eu cefnogi adeg amgylchiadau anodd yn eu bywydau. Mae gwaith yr asiantaethau amrywiol sy'n helpu ysgolion i gefnogi disgyblion a theuluoedd yn gofyn rheolaeth, cydlyniant ac adnoddau. Rydym wrthi'n cynnal adolygiad o amryw o fodelau ysgolion cymunedol i'w gyhoeddi y nes ymlaen eleni.

Mae diwygio yn nodwedd allweddol o'r cyfnod addysg a hyfforddiant ôl-orfodol hefyd. Fel y mae'r cwricwlwm newydd yn cynnig ffocws ar gyfer newidiadau polisi yn y sector gorfodol, bwriedir i'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil wneud yr un peth ar gyfer y sector ôl-orfodol. Gyda'i gilydd, mae potensial gan y diwygiadau hyn i wella'r cydweithio rhwng ysgolion a darparwyr ôl-16. Dylai polisi ac arfer mwy di-dor helpu sicrhau bod profiadau pobl ifanc ar gyfnodau gwahanol o'u haddysg yn adeiladu'n gynyddol i'w cynorthwyo i ddod yn gyfranwyr mentrus a chreadigol mewn gweithleoedd ledled Cymru. Ar hyn o bryd, mae gormod o bobl ifanc nad ydyn nhw'n symud ymlaen at y ddarpariaeth ôl-16 fwyaf priodol i gyfateb i'w huchelgeisiau, diddordebau a galluoedd. Bydd ein hadroddiad yn ddiweddarach eleni ar gydweithio rhwng colegau addysg bellach ac ysgolion yn rhoi enghreifftiau defnyddiol i adeiladu arnynt.

Rhagair

Gwrando a dysgu gyda'n gilydd

Mae Estyn yn newid hefyd. Yn y flwyddyn academaidd nesaf, 2020-2021, yn lle arolygu sampl o ysgolion, byddwn yn ymweld â bron pob ysgol i ddysgu am y modd y maen nhw'n cynllunio ac yn paratoi ar gyfer y cwricwlwm newydd, ac adrodd ar hynny. Cewch wybod y diweddaraf am y modd rydym ni'n newid ar ein gwefan.

Mae diwygio addysg yn broses bellgyrhaeddol a chymhleth. Mae'n bryd nawr i ysgolion feddwl o ddifrif am yr hyn y mae'r cwricwlwm yn ei olygu iddyn nhw a chymryd cyfrifoldeb am ddylunio profiadau dysgu sy'n bodloni anghenion eu holl ddisgyblion. Ond ni all ysgolion wneud hyn ar eu pennau'u hunain. Mae angen i'r system addysg gyfan weithio gyda'i gilydd i gynorthwyo ein hysgolion a'n gweithlu addysg i drawsnewid addysg a hyfforddiant yng Nghymru.

Ynglŷn â'r adroddiad a'i ddata

Mae strwythur yr adroddiad blynyddol yn adlewyrchu graddfa a natur gynhwysfawr y diwygiadau addysg presennol a grybwyllwyd uchod. Mae'r adroddiad mewn dwy ran: mae rhan thematig yn mynd i'r afael â'r prif ddatblygiadau polisi a themâu trawsbynciol dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf; a rhan sectoraidd sy'n cynnwys adrannau ar wahân ar bob un o'r sectorau a arolygwn.

Cyhoeddom ein holl farnau arolygu ar gyfer blwyddyn academaidd 2018-2019 fel ystadegau swyddogol yn Hydref 2019. Mae ein gwefan data ryngweithiol yn galluogi darllenwyr i archwilio'r barnau hyn. Mae'r adroddiad hwn yn darparu sylwebaeth ar y data hwnnw ac yn ei roi yn ei gyd-destun.

Yn 2018-2019, fe wnaethom gydnabod rhagoriaeth y darparwyr hynny a gyflawnodd 'rhagorol' ym mwyafrif eu barnau arolygu.

Meithrinfeydd nas cynhelir	Cylch Chwarae Dwyieithog Aberporth Cylch Meithrin Llanhari Cylch Meithrin Talgarreg Meithrinfa Little Stars PAC
Ysgolion cynradd	Ysgol Bryn Tabor Ysgol Brynaerau Ysgol Dolbadarn Ysgol Dyffryn Cledlyn Ysgol Feithrin Tremorfa Ysgol Ffordd Dyffryn Ysgol Gymraeg Sant Curig Ysgol Gymraeg Y Gwernant Ysgol Gynradd Bethel Ysgol Gynradd Broughton Ysgol Gynradd Carno Ysgol Gynradd Drenewydd Gelli-farch Ysgol Gynradd Garnteg Ysgol Gynradd Gatholig Rufeinig Sant Joseph, Casnewydd Ysgol Gynradd Gatholig y Santes Fair, Wreccsam Ysgol Gynradd Glenboi Ysgol Gynradd Gymunedol Ewloe Green Ysgol Gynradd Gymunedol Ynysowen Ysgol Gynradd Rhisga Ysgol Gynradd Sirol Bryn Coch Ysgol Gynradd St Julian Ysgol Gynradd Trinant Ysgol Gynradd y Clâs Ysgol Llanbrynmair Ysgol Mynach Ysgol Pant Pastynog Ysgol Pen Barras Ysgol Twm o'r Nant Ysgol Y Foryd Ysgol Y Garnedd
Ysgolion uwchradd	Ysgol Gyfun y Bont-faen Ysgol Gymunedol Cwmtawe Ysgol Uwchradd Caerdydd Ysgol Uwchradd yr Esgob Hedley
Ysgolion annibynnol	Landsker Education Ysgol Headlands Ysgol Woodlands Ysgol y Gadeirlan
Ysgolion arbennig	Ysgol a Chanolfan Adnoddau Trinity Fields
Unedau cyfeirio disgyblion	Canolfan Addysgol Tai UCD Sir Ddinbych